

Trajnostni (zeleni) turizem ni le modna muha – je nujna stalnica oz. obvezna »nova normalnost«!

Podnebne spremembe so realnost našega časa, obenem pa nov izziv, ki napoveduje prerazporeditev turističnih tokov. Vedenje potrošnikov se namreč hitro spreminja, turisti vse pogosteje iščejo tako imenovane zelene, trajnostno usmerjene destinacije. »Zeleni¹« turizem zaobjema vse poglede trajnostnega turizma, ki temelji na štirih osnovnih principih: okoljski, družbeno-kulturni, gospodarski in podnebni. Trajnostne oblike turizma postajajo nujna smer nadaljnjega razvoja, saj bo le turizem, ki temelji na ekonomski uspešnosti poslovanja ter je hkrati prizanesljiv do naravnega, kulturnega in socialnega okolja, konkurenčen tudi v prihodnosti (Počuča, 2010).

Trajnostni razvoj posega na različna področja turizma in upravljanje destinacijskega managementa, ima pri tem pomembno mesto.

Kaj je trajnostni turizem?

Trajnostni turizem je danes predmet velikega zanimanja tako med akademiki kot med praktiki. Kljub temu, da so se razprave o konceptu trajnostnega turizma pričele šele v 90-ih letih prejšnjega stoletja (Swarbrooke, 1999, 3), je to danes ena izmed osrednjih tematik proučevanja na področju turizma. K razvoju trajnostnega turizma sta se zavezali tako politika na evropski ravni kot tudi v Sloveniji. Strategija trajnostne rasti slovenskega turizma 2017 – 2021 umešča trajnostni razvoj turizma kot eno izmed prioritet in sicer navaja sledeče: zelen, trajosten in odgovoren razvoj je temelj slovenskega turizma, h kateremu so se zavezali vsi ključni deležniki slovenskega turizma. Ravno prispevek trajnostnega razvoja k družbeni blaginji je razlog, da je veliko programov in projektov v okviru Evropske unije in Slovenije vezanih na trajnostni razvoj. Deležniki turizma oblikujejo in razvijajo programe ter produkte vezane na trajnostni, zeleni oz. sonaravni turizem, vlade pa oblikujejo politike, ki podpirajo prakso trajnostnega turizma. Temu primerno je oblikovana tudi tržna znamka Slovenije Čutim Slovenijo (angl. I feel Slovenia), ki z zeleno barvo logotipa simbolizira usmerjenost v trajnostni razvoj (Golob, 2016).

¹ Zeleni (= trajnostni = eko) turizem: zmanjšuje vplive turizma na okolje in hkrati večja njegovo prilagoditev podnebnim spremembam; zagotavlja dolgoročno gospodarjenje (spodbuja načrtovanje razvoja na tak način, da postavlja pravočasne in pravilne omejitve, ki ohranjajo naravne habitate, kulturno dediščino, lokalno kulturo in splošno privlačnost okolja); prinaša družbenoekonomske koristi, pravično porazdeljene med vse deležnike; spoštuje družbeno-kulturno avtentičnost lokalne destinacije; prizadeva si za »kvaliteto« in ne zgolj »kvantiteto«.

Enostavna definicija, ki jo uporablja Svetovna turistična organizacija pravi: "Trajnostni turizem je turizem, ki v celoti upošteva sedanje in prihodnje gospodarske, družbene in okoljske vplive, ki obravnavajo potrebe obiskovalcev, industrije, okolja in gostiteljskih skupnosti." Naravnemu in družbenemu okolju prinaša čim manj negativnih učinkov in maksimizira pozitivne.

Trajnostna načela se torej nanašajo na okoljske, ekonomske in družbeno-kulturne vidike razvoja. Med vsemi tremi stebri mora biti ravnotežje, saj se s tem zagotovi dolgoročna trajnost turizma.

Vedno in povsod so prisotni pozitivni in negativni vplivi turizma, ki so povezani med seboj in učinkujejo drugi na druge, opisuje Vodebova (2014). Nadaljuje, da je pri ustvarjanju konkurenčne prednosti na osnovi primerjalne prednosti ključnega pomena povečevanje pozitivnih in zmanjševanje negativnih vplivov turizma ob dobrem razumevanju celovitosti vplivov s strani menedžmenta.

Zaradi različne strukture vplivov, ki lahko nastanejo, je za spremljanje uspešnosti trajnostnega razvoja destinacije, pomemben celovit menedžment njihovih vplivov, na vseh treh stebrih trajnostnega razvoja. Tako naj bi trajnostni turizem zagotovil:

- **Okoljsko trajnost**, ki je ena izmed najpomembnejših globalnih izzivov 21. stoletja in pomeni optimalno izkoriščanje naravnih virov, ohranitev ekoloških procesov ter pomoč pri ohranjanju naravne dediščine in biološke raznovrstnosti.
- **Ekonomsko trajnost**, kar pomeni zagotovitev dolgoročne gospodarske dejavnosti in ekonomske koristi vseh udeležencev turizma.
- **Družbeno-kulturno trajnost**, ki pa pomeni spoštovanje človekovih pravic, avtentičnosti domače kulture prebivalstva, ohranitev njihove arhitekture, običajev in prispevanje k razumevanju obeh kultur ter medsebojnih toleranc.

Percepcije turistov, motivacijo in zadovoljstvo je treba obravnavati kot del družbenega stebra trajnostnega razvoja. Natančneje, del turističnega povpraševanja in družbene trajnosti je razumevanje odnosa med motivi turistov, sposobnostjo destinacije v zmožnosti zadovoljitve teh motivov in posledično zadovoljstvo turistov z njihovim obiskom. V glavnem se družbeno področje pogosto nanaša na pozitivne in negativne učinke, ki jih zaznava lokalno prebivalstvo (Gibson et al, 2012).

Na trajnostni razvoj destinacije moramo gledati kot na sistem, sestavljen iz medsebojno povezanih in soodvisnih delov oz. elementov, saj bomo le tako lahko zasnovali nov inovativen model sistema trajnostno usmerjene Turistične destinacije Rogla-Pohorje, ki upošteva načela trajnosti v čim boljši meri, ki so v danem trenutku ob danih pogojih na voljo.

Ob tem bi poudarili, da samo celovit menedžment spremljanja vplivov s strani lokalne turistične organizacije ni dovolj.

Trajnostni razvoj turizma zahteva aktivno sodelovanje vseh deležnikov in podporo političnega vodstva. Doseganje trajnostnega turizma je neprekinjen proces, ki zahteva stalno spremljanje učinkov, pri čemer uvede potrebne preventivne in / ali korektivne ukrepe, kadar je to potrebno. Trajnostni turizem bi moral ohranjati visoko raven turističnega zadovoljstva in turistom zagotoviti izkušnje, ki bodo povečale njihovo ozaveščenost o trajnostnih vprašanjih in spodbujale trajnostne turistične prakse med njimi (UNEP in UNWTO, 2005).

Buckley (2012) opozarja, da so ***za zmanjšanje vplivov trajnostnega razvoja potrebne spremembe v družbi***. Ob tem navaja vplive, ki so odvisni od več dejavnikov: velikosti in porazdelitve svetovnega prebivalstva, družbene ureditve vključno z njenim gospodarstvom, upravljanjem in civilno družbo ter nenazadnje še potrošnja, onesnaževanje in varstvo narave kot posledica družbene organizacije.

Vse tri dimenzije trajnostnega razvoja lepo povzame dokument CSA Z2010-10, ki navaja, da okoljsko področje zajema naravno okolje, v katerem organizacija deluje, skrb za zrak, vodo, zemljo, naravne vire, rastlinstvo, živalstvo in ljudi kot tudi njihove soodvisnosti. Ekonomsko in družbeno področje pa zajemata delovne prakse, poštene operativne prakse, vprašanja v zvezi z varstvom potrošnikov in vključenost, sodelovanje ter razvoj lokalne skupnosti.

Zagotavljanje trajnostnega turizma je nenehen proces, ki zahteva konstantno merjenje vplivov na okolje ter predstavitev potrebnih preventivnih ukrepov, če je to potrebno. Ravno to pa zagotavlja Zelena shema slovenskega turizma, kamor je vključena tudi turistična destinacija Rogla-Pohorje. Zelena shema slovenskega turizma je nacionalni program in certifikacijska shema, ki pod krovno znamko SLOVENIA GREEN:

- združuje vsa prizadevanja za trajnostni razvoj turizma v Sloveniji;
- destinacijam in ponudnikom ponuja konkretna orodja za oceno in izboljšanje trajnostnega delovanja;
- skozi znamko Slovenia Green to zeleno delovanje tudi promovira.

Župani vseh štirih občin turistične destinacije Rogla-Pohorje so leta 2019 podpisali Zeleno politiko Slovenskega turizma in s tem je turistična destinacija Rogla-Pohorje vstopila v Zeleno shemo, v okviru katere smo po dolgotrajnem postopku ocenjevanja pridobili znak SLOVENIA GREEN destination. Z znakom SLOVENIA GREEN se na

slovenskem, evropskem in globalnem trgu pozicioniramo kot okolju in družbi prijazna destinacija, zato zelena destinacija ni nekaj, kar je projekt, naloga oziroma odgovornost zgolj turistične organizacije. Je nekaj, kar lahko dosežemo samo vsi skupaj – vsi deležniki v destinaciji, tako v javnem, nevladnem kot zasebnem sektorju – in to ne samo v turizmu, temveč na vseh področjih delovanja.

Narava nam je dala zeleno, prva in zadnja izkušnja gostov s Slovenijo je zelena, zelenemu se enostavno ne moremo izogniti. Poleg tega se moramo zavedati, da je zeleno eden ključnih elementov diferenciacije od drugih destinacij. Največji izziv za turizem pomeni ostati konkurenčen, obenem pa spodbujati trajnost ter priznati, da je konkurenčnost dolgoročno odvisna od trajnosti (Počuča, 2010).

Naj zeleno izkušnjo razišče, občuti in užije obiskovalec turistične destinacije Rogla-Pohorje skozi »zelene pobege«.

Viri:

- Buckley, R. (2012). Sustainable tourism: Research and reality. *Annals of Tourism Research*, 39 (2), 528-546.
- CSA Z2010-10. (2010). Requirements and guidance for organizers of sustainable events. Canada: Canadian Standards Association.
- Gibson, H. J., Kaplanidou, K. in King, S. J. (2012). Small – scale event sport tourism: A case study in sustainable tourism. *Sport Management Review*, 15, 160-170.
- Golob, A. (2016). Večkriterijski model za vrednotenje trajnostno usmerjene prireditve. Portorož: Turistica.
- *Making Tourism More Sustainable - A Guide for Policy Makers, UNEP and UNWTO, 2005, p. 11-12.*
- Počuča, J. (2010). Trajnostni zeleni turizem v Sloveniji – trend ali stalnica. Zbornik 7. festivala raziskovanja ekonomije in managementa.
- Strategija trajnostne rasti slovenskega turizma 2017 – 2021. (2017). Republika Slovenija: Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo.
- Swarbrooke, J. (1999). Sustainable tourism management. Oxon (UK): CABI Publishing.
- Vodeb, K. (2014). Turistična destinacija: sodobna obravnava koncepta. Koper: Univerza na Primorskem.

Dr. Aleksandra Golob in zelena ekipa

